

Yerel Kùltürlerin Turist Rehberleri Tarafından Aktarılması** (Conveying of Local Cultures by Tourist Guides)

* Gencer SÜMBÜL^a , Sebahattin KARAMAN^b

^a Kütahya Dumlupınar University, Emet Vocational School, Department of Tourism Management, Kütahya/Turkey

^b Balıkesir University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Guidance, Balıkesir/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:24.08.2020

Kabul Tarihi:24.10.2020

Anahtar Kelimeler

Turist rehberi

Kapadokya gelenekleri

Kùltür

Öz

Çalışmada turizm endüstrisinde önemli bir rol oynayan turist rehberlerinin yerel kùltür ve turist rehberliği ilişkisi, yerel kùltürün paylaşımı ve bunun sonucunda ortaya çıkacak olan kazanımlar konusunda görüşlerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın kùltürel değerlerin öğrenilme süreci ve turistlere aktarılmasının önemini örneklerle açıklayarak literatüre yapacağı katkının yanı sıra turist rehberleri ve tüm turizm paydaşları için bir farkındalık yaratacağı düşünülmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi seçilerek eylemli olarak Nevşehir’de çalışan 15 turist rehberi ile görüşülmüştür. Görüşmelerin transkripsiyonu yapılmış ve görüşme metinleri betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Turist rehberlerinin yerel kùltürlerin içerisinde yaşayarak bilgi edinmelerinin gerektiği ve turist rehberlerinin konu üzerinde yapacakları araştırmalar sonucunda anlatımlarına büyük zenginlik katacakları ve mesleki olarak bir adım ileriye gidebilecekleri anlaşılmaktadır. Turist rehberlerinin görüşlerinden yerel kùltür konusunda bilinçlenmenin Kapadokya’nın tanınırlığına olumlu bir katkı sağlayacağı, konaklanan gün sayısının artışı, geçirilen süre zarfının artışı ve bunlara paralel olarak bölgede yaşayan halkın gelir seviyesinde bir artış olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak yerel kùltürün tanıtıldığı müzelerin sayısının artmasının oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords

Tourist guide

Traditions of Cappadocia

Culture

Abstract

This study aims to examine the opinions of tourist guides who play an important role in the tourism industry on the relationship between local culture and tourist guides, sharing the local culture and the gains as a result. It is thought that the study will create an awareness for tourist guides and all tourism stakeholders as well as its contribution to the literature by explaining the importance of learning process of cultural values with examples and conveying them to the tourists. By choosing a qualitative research method for the study, 15 tour guides who are currently working in Nevşehir were interviewed. The interviews were transcribed and the texts were analyzed through descriptive analysis. It was concluded that tourist guides should learn local cultures by living in them. As a result of their researches on the subject, it is understood that the tourist guides will add richness to their narratives and they can go one step further professionally. From the opinions of the tourist guides, it has been concluded that the awareness about the local culture will make a positive contribution to the recognition of the destination, increase in the number of days spent, increase in the time spent in the region and parallel to these, there will be an increase in the income level of the local people. Finally, it has been concluded that the increase of the number of museums in which local culture is introduced is very important.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: gencer.sumbul@dpu.edu.tr (G. Sumbül)

DOI: 10.21325/jotags.2020.732

**Bu çalışma Balıkesir Üniversitesi tarafından desteklenmiştir. BAP proje no: 2018/151

GİRİŞ

Yerel Kültür

Kültür Kavramı, 18. yüzyılın sonunda insanlığın bilişsel kapasitesinin ürettiği bir değer şeklinde görülmüştür. 1843'te Gustav Klemn tarafından kaleme alınan 'İnsanlığın Genel Kültür Tarihi' adlı eserde 'Kültür' kelimesini, oldukça açık ve net bir üslupla, bir insan topluluğunun kabiliyetleri, sanatları ve gelenekleri ile birlikte var olma biçimi şeklinde anlamlandırılmıştır (Keesing, 1974, s. 73; Usal & Kuşluvan, 2002, s. 105-106).

Kültürler içerisindeki farklılıkları kimi zaman evrim ile belirlemek isteyen otoriteler için kültür; simgeleri, müziği, edebiyatı, sanatı ve bu olgulara biçim veren toplumun kurumları, gelenekleri ve tecrübeleri vasıtasıyla bir toplumun yaratıcı anlatımı olarak ifade edilmiştir. Nesilden nesile geçen kültürel mirasın bu yaratıcı ifadede kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bakış açısı baz alınarak kültürler; yüksek kültür, halk kültürü, köylü kültürü, kitle kültürü ve popüler kültür gibi çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır (Briggs, 2007, s. 99).

Farklı şekillerde ifade edilmiş olan kültür 20. yüzyıl itibarıyla daha hümanist bir hal alarak belli bir alanda yaşayan bireylerin entelektüel ve ruhsal gelişimleri ile alakalı bütün aktiviteleri, özellikleri ve ilgilerini ifade etmektedir (Molano, 2007, s. 71). Yerel kültürlerin bir birlik olmak ve toplu görünmek zorunda olmadıkları görülmektedir. Bir kasabaya ya da ülkeye ait olabilmektedirler. Sözlü ya da yazılı, toplumun alt ya da üst kesimlerine ait olabilmekle beraber geleneksel ya da modaya uygun olabilmektedirler. Yani bu içsel farklılıklar konusunda bir limit söz konusu değildir (Redner, 2004, s. 46). Kimliğe vurgu yapan, kendini ifade şekli, yaratma, uygulama ve yaşama şekilleri, bilimsel, sanatsal ve teknolojik üretimler yapan farklı gruplar yerel kültür unsurlarını oluşturmaktadırlar. Ayrıca, dil, dans, şiir, şarkılar, oyunlar, edebiyat, sinema, tv, mizah, efsaneler, tedavi yöntemleri, mutfak ve halkın hayatı yorumlayış biçimleri de yerel kültür unsurları arasında sayılmaktadır. (Bouchenaki, 2003, s. 1; Cunha, 2004, s. 119; Castriota, 2009, s. 87).

Yerel kültürlerin değişimleri ve korunması üzerine yapılan çalışmalar incelenecek olursa; Moragas (2001, s. 101) yerel kültürden bahsedildiğinde sıklıkla dile getirilen otantiklik unsurunun mirasın canlılığına bağlı olduğunu belirtmiş ve şehirler ve köylerde hayatın bulunması, canlı olması ve müzelere dönüştürülmemesi gerektiğini eklemiş ve turistlerin her geçen gün sterilize edilmiş, estetik olan ve müzeye çevrilmiş tarih merkezlerinden kaçmakta olduklarını ifade etmiştir. Bu tarz dönüşümlerin yapıldığı yerlere MacCannell (1973), turistik bölgelerdeki sosyal alanların düzenlenmesi isimli çalışmasında genel olarak sergilenen otantiklik adını vermektedir. Molano (2007, s. 2), kültürü canlı bir organizma olarak görmüştür. Kültür de geçmişten miras olarak kalan unsurların yanında dış etkiler ve yerel olarak icat edilen yenilikler olduğunu ve Kültürün cam bir fanus içinde muhafaza edilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Kültürün korunması denildiğinde muhafaza etme ile beraber sürekli kültürel evrime uyumu göz önüne alınmalıdır. Bu açıdan bakarak sürekli değişen bir şeyi koruyacak yasaları çıkarmanın anlamını sorgulamaktadır. Buradaki en önemli nokta ise bir kültür veya geleneğin uygulayıcıları tarafından nasıl görüldüğüdür. Artık değer verilmiyor ve korunmak istenmiyorsa yapılan her çaba boşa çıkacak demektir. Toplumun bilgilendirilip ikna edilmesi çalışmaları ise çok zorlu olacaktır ve sonuç olarak yapay bir somut olmayan kültürel miras çıkma olasılığı doğacaktır (Lenzerini, 2011, s. 109).

Kültür öğeleri maddi ve manevi şekilde iki bölüme ayrılarak incelenildiğinde; maddi olarak insan elinin ürünü olan nesneler ve yöntemler görülürken, manevi olarak bakıldığında elle tutulmayan; lisan, din, eğlence ve çeşitli törenleri dâhil etmek mümkündür (Hünerel & Er, 2012, s. 181; Aslan, 2013, s. 114-115).

Kültür kapsamında önemli olan bir konu da somut olmayan kültürel mirastır(Pinna, 2003;Yafeng ve Zekun, 2016; Yuan, 2008; Hernández, 2002; Shils, 2004; Telles, 2007; Yim, 2004). Somut olmayan kültürel miras ulusal alanyazında sıklıkla SOKÜM olarak kısaltılmıştır. Çalışmada da bu kısaltma kullanılacaktır. 2003 yılında kabul edilen sözleşme sonucunda hükümetler arası uzmanlar tarafından somut olmayan kültürel mirasın tanımlaması yapılmıştır. Sözleşmenin ikinci maddesinde somut olmayan kültürel miras, “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” olarak tanımlanmıştır (www.ich.unesco.org).

Pinna (2003), SOKÜM’ü 3’e ayırarak incelemiştir. İlk kategoriye belli bir toplumun fiziksel bir ifade ile temsil edilebilen sosyal aktivite ve davranışlarını (dini uygulamalar, yaşam şekli, folklor vb.) eklemiştir. İkinci kategoriye fiziksel statüde olmayan (dil, hafıza, sözlü gelenekler, şarkılar vb.) bireysel ya da kolektif faaliyetleri koymuştur. Son kategoriye de somut mirasın parçaları olan sembolik ve metaforik anlamlı objeleri dahil etmektedir.

Yafeng ve Zekun(2016, s. 34) ise SOKÜM’ ün keşfi için 7 model geliştirmişlerdir. Bunlar; festival ve etkinlik turizmi, tema park, turizm emtia gelişim modeli, turizm sahne sanatları modeli, turizm imaj yönetim modeli, temalı müze gelişim modeli ve arkaik sokak, geleneksel evler, köyler ve kasabalar şeklindedir.

Yuan (2008), SOKÜM’ün 3 parçadan oluştuğunu söylemiş: tüm bölgenin yapısı, geleneksel el sanatları ve bölge halkının hayatı olarak sınıflamıştır. Hernández (2002, s. 381), kültürsüz turizmin olmayacağını ifade etmiş ve insanların bir noktadan başka bir noktaya hareket etmelerinin temel sebebinin kültür olduğunu eklemiştir.

Yerli alanyazında Çakır (2010, s. 60) çalışmasında Gazi Üniversitesi Müzesinde rehberler aracılığıyla yapılan anlatımlarda SOKÜM üzerine detaylı bilgiler verildiğini belirtmiştir. Gürçayır (2011, s. 7) SOKÜM’ün Korunması Sözleşmesi’nin kaybolmasından ve gelecek nesillere aktarılmasından duyulan kaygının somut kültür varlıklarının korunması konusunda var olan endişeler kadar ilgi çekmediğini belirtir. Bunun akabinde bir şehrin “tarihî dokusunun” muhafaza edilmesi ve şehrin “kimliğini” değiştirmemek etkili bir modernlik işaretlerinden biri olarak algılandığını ifade etmiştir. Somut kültür ve somut olmayan kültür arasındaki bahsedilen ast-üst ilişkisi, tabi ki Türkiye’ye özel bir boyut olmadığını, ancak Türkiye’de var olan kültürel seçkinciliğin bir neticesi olduğunun net bir şekilde ifade edilebileceğini anlatmaktadır.

Türkiye’de İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine eklenen unsurlar Çizelge 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi

Sıra	Miras	Yıl
1	Meddahlık	2008
2	Mevlevi SemaTöreni	2008
3	Aşıklık	2009
4	Karagöz	2009
5	Nevruz	2009
6	Geleneksel Sohbet Toplantıları	2010
7	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	2010
8	Alevi - Bektaşî Ritüeli, Semah	2010
9	Tören Keşkeği Geleneği	2011
10	Mesir Macunu Festivali	2012
11	Türk Kahvesi	2013
12	Ebru Sanatı	2014
13	İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Yufka	2016
14	Geleneksel Çini Sanatı	2016
15	Bahar Bayramı Hıdırellez	2017
16	Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği	2018
17	Geleneksel Türk Okçuluğu	2019

Kaynak: www.unesco.org.tr

Alanyazındaki kimi değerlendirmelere göre ise SOKÜM’ün Korunması Sözleşmesi gereksiz bir uğraş olarak görülmüştür. Edward Shils “Gelenek” adlı makalesinde “Gelenekler, uygulayanları onları temsil etmeyi bıraktıkları ya da onları içselleştiren ve yaygınlaştıranlar artık başka yaşam tarzlarını tercih ettikleri için veya geleneklerine sahip çıkması beklenen yeni kuşaklar farklı geleneklere yöneldiklerinden ya da kabul ettikleri ölçütlere göre daha fazla kabul edilebilir yeni inançlar keşfettikleri için yok olacağını ifade eder (Shils, 2004, s. 113). Aynı şekilde Telles (2007, s. 66) SOKÜM’ün kayıt altına alınmasının farkındalık ve değerlendirmeyi arttıracak ancak bilgi gibi bazı kültürel değerlere gerçek bir koruma sağlamadığını çünkü bu unsurların uygulayıcılarını korumadığını ifade etmektedir.

Yim (2004) somut olmayan kültürel mirasın, somut kültür varlıkları gibi geçmişine bakılarak belirli bir tarihsel evreye götürülemeyeceğini ve yaşamalarının geleceğe olan uyumları ile direkt bağlantılı olacağını belirtir. Geçmişte yaşayan insanların ilgileriyle modern insanın ilgilerinin ve beklentilerinin farklı olabileceğini söyler. Gelenek ve görenekler konusunda ataların zevkleriyle günümüzdeki insanların zevkleri ve beklentileri birbirini tutmayabileceğini ve geleneklerin gelecek ile bağdaşabildikleri oranda var olabileceklerini ifade eder. SOKÜM’ün süregelen geleneksel usullerinin hiçbir farklılık yapılmadan devam ettirilmesi mi sağlanmalıdır yoksa değişiklikler ne oranda makul görülür sorusunu sorar. SOKÜM’ün devamlı aktif ve nefes alan bir mirası muhafaza etmeyi amaçlaması, somut kültür ürününe benzer bir “otantik” tanım saptamaması Kirshenblatt-Gimblett (2004, s.7), tarafından “Eğer gerçekten canlı ise korunmasına ihtiyaç yoktur; zaten ölmüşse, koruma da bir çare olmayacaktır.” diyerek bir eleştiride bulunur.

Kapadokya bölgesi muazzam jeolojik geçmişi, tarihi, doğal güzellikleri, termal suları ile Türkiye’nin en önemli destinasyonlarından birisidir. Balon turları, atv turları, at safarileri, konaklama tesislerinin çeşitliliği gibi unsurların varlığı Kapadokya için olumlu olmuştur. Ancak bu kadar etkili bileşenin sonucunda konaklanan gün sayısı 1.8 gün olarak kalmıştır(yigm.ktb.gov.tr/). Konaklanan gün sayısının arttırılmasına katkı sağlayacak bir değer olarak yerel kültür unsurlarının Kapadokya turizminde daha aktif kullanılması düşünülmektedir. Çalışmada yerel kültürün canlandırılması olgusunu farklı açılardan incelemekle beraber turist rehberlerinin yerel kültüre bakış açılarını

derleyerek yerel kültüre sahip çıkmanın, detaylı öğrenmenin ve aktarmanın destinasyona, misafirlere ve turist rehberlerine ne gibi katkılarının olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Araştırma kapsamında konu ile ilgili alan yazın genel hatları ile sunulmuştur. Konunun derinlemesine araştırılması amacıyla İngilizce ve Türkçe yazının yanı sıra İspanyolca ve Portekizce dillerinde konu ile ilgili yapılan çalışmalar da incelenmiştir. İncelenen İspanyolca ve Portekizce olan kaynaklara Türk yazarların çalışmalarında rastlanılmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle yerli alanyazına önemli bir katkı sunacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, yerli ve yabancı alanyazında turist rehberleri gözünden yerel kültürlerin değerlendirilmesinin yapıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın bir diğer önemini turist rehberlerine ve tüm turizm paydaşlarına yerel kültürler konusunda farklı bakış açılarını gösterebilmesidir. Kavramsal çerçeve bölümünün ardından sırasıyla yöntem, bulgular ve sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Kavramsal Çerçeve

Harari (2015, s. 132), turizm sektörünün aslında konaklama tesislerini ya da ulaşım şirketlerinin hizmetlerini satmadığını ve temelde deneyim sattığını iddia etmektedir. Tüketildiğinde insanların ufkunu genişleten bu tecrübelerden biri de yerel kültür ile temas olmaktadır. 6326 no'lu Turist Rehberliği Meslek Kanununda Seyahat acentacılığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini sağlama hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi ifade eder (www.tureb.org.tr) şeklinde tanımlanan turist rehberliğini icra eden kişiler anlatımlarında yerel kültür unsurlarına gezdirdikleri destinasyonlarda turistlerin dikkatini çekme ve yerel kültürü tanıtmaya adına yer vermektedirler. Tur sonunda turistler yerel kültür konusunda bilgi edinmekte ve öğrendiklerini başkaları ile paylaşmaktadırlar. Bu şekilde çok etkili bir tanıtım yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda çarpan etkisi ile büyüyen bu etki yerel kültürlere yönelik bilincin canlanmasına katkı sağlamaktadır (Ar, 2015, s. 53).

Alanyazında turist rehberlerinin rolleri, kültür simsarı, guru, sırdaş (McKean, 1976); aracı (Nettekoven, 1979); tampon, grubu toparlayan, arabulucu (Schmidt, 1979); uzlaştırıcı (Van den Berghe, 1980); elçi, animatör, aktör, katalizör, disipline eden, eğlendirici, bilgi sağlayan, eğitmen, yorumcu, lider, öğretmen (Holloway, 1981); organizatör (Pearce, 1982; Weiler ve Davis, 1993, s. 97); akıl hocası, yol gösteren (Cohen 1985); tedarikçi, ev sahibi ve halkla ilişkiler temsilcisi (Pond 1993); yol arkadaşı, iletişim vasıtası (Leclerc ve Martin, 2004); girişimci ve arkadaş (Bras ve Dahles, 1999); ve grup lideri, (Weiler ve Davis, 1993, s. 97) olarak ifade edildiği görülmektedir.

Turist rehberlerinin rollerinin kapsamlı bir sistematik bakış açısıyla ilk defa Cohen (1985) tarafından çalışıldığı görülmektedir ve rehberliğin kökeninde iki rolden söz etmektedir. Bunlar; akıl hocası ve yol göstericidir. Yol göstericiyi insanlara bilmedikleri sosyal ve doğal ortamlarda öncülük ederek yol gösteren kişi olarak tanımlar. Akıl hocasını ise özel öğretmen, ruhani danışman ve “arayanlara” iç görü ve aydınlanma aracılığıyla uzman bir guru olarak yardım eden kimse olarak betimler.

Turist rehberlerinin kültürel anlayışı aktarmadaki rolleri üzerine ise çok az çalışma yapılmış olması şaşırtıcıdır (McDonnell, 2001, s.1). Ap ve Wong (2001) çalışmalarında turist rehberlerinin bir destinasyonun çekicilikleri ve

kültürü konusunda bilgi ve bir bakış açısına sahip oldukları için iletişim becerileri ile de birlikte turistlerin ziyaretlerini tecrübelerine dönüştürmekte olduklarını belirtmişlerdir.

Turist rehberleri, turistlerin gezecekleri yerler, dikkat etmeleri gereken noktalar ve turistlerin yerel kültür ile nasıl etkileşim halinde olacakları kuracakları konusunda büyük bir etkiye sahip olmaktadır ve turistlerin tecrübelerinin alacağı şekli belirleyebilmekte ve bir kültür arabuluculuğu yapmaktadırlar (Yu, Weiler & Ham, 2002, s. 77).

Turist rehberleri kültür köprüsü rollerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için gezdirecekleri destinasyonun yerlisi olmasalar bile hem rehberlik yapacakları destinasyonun kültürünü çok iyi bilmeli hem de gezdireceği turistlerin kültürünü çok iyi bilmelidir (McDonnell, 2001). Ancak, turist rehberi turistler ile gezisini gerçekleştirirken etkileşime turistlerin kültürel konseptleriyle girmektedir. Turistlerin istedikleri ise turist rehberinin kendi kültürel konteksi içerisinde bir iletişim kurulmasıdır (Holloway, 1981; Moscardo & Pearce, 1999). Örneğin; Moscardo ve Pearce (1989) yaptıkları çalışmada Kuzey Avustralya'daki Melville adasına seyahat eden turistlerin Aborjin halkıyla direk temas kurabildiklerinde tatmin düzeylerinin en yükseğe çıktığını belirtmişlerdir (Howard, Thwaites & Smith, 2001, s. 37). Çalışmanın çıkarımı olarak yerel rehberlerin yaptıkları turlarda rehberin kendisinin o kültürün bir parçası olmasıyla turistlerin hemen bulundukları ortamın içerisine çekildikleri görülmüştür (Howard vd., 2001).

Huang, Hsu ve Chan (2010, s. 34) çalışmalarında turist rehberlerinin yerel kültürü yaşayanlar ile turist arasında bir kültür elçisi rolünü üstlendiğini ve yerel halkın kültürünü turistlere anlatılmasının turist rehberinin en önde gelen rollerinden biri olduğunu belirtmişlerdir. Yerel kültürlerin aktarımında pek çok insanla iletişim kuran turist rehberlerinin rolünün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Quiroga (1990) Avrupa'da rehberli otobüs turlarına katılan turistlerin %45'inin seyahat motivasyonlarının kültürel ufuklarını genişletmek olduğunu belirtmiştir. McDonnell'in (2001) yaptığı çalışmada da rehberlerin yorumlayıcı kültürel bilgileri aktarması turistleri yüksek oranda memnun etmiştir. Çalışması sonucunda, sıkça ifade edildiği gibi turizm eğer dünya barışına doğru bir yol ise ziyaretçilerin gezdikleri destinasyonun halkının hayat dizaynı konusunda bir anlayış geliştirmesi ve bu dizaynın kendilerinininkinden nasıl ayrıldığını anlamaları ile mümkün olacaktır.

Turist rehberlerini kültürel miras aktarıcısı olarak analiz etmeyi amaçladığı çalışmada Rabotic (2008) turist rehberinin taşıması gereken özellikler ve kültürel mirasın korunmasındaki yerleri ve öneminden bahsetmiştir. Turist rehberlerinin en önde gelen rollerinden birinin kültürel mirasın muhafazasına katkıda bulunmak ve en iyi şekilde aktarılmasının sağlanması olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Toker (2011) çalışmada turistlerin turist rehberlerini birer kültür elçisi olarak gördüğünü ve turist rehberlerinin kültürel değerlerin korunması, gelişmesi, ziyaretlerin gerçekleştirildiği alanlar da sorumlu davranışlarda bulunması konularında yetersiz olarak gördüğü şeklinde bulgulara ulaşmıştır. Ancak kültür elçisi rolünün turist rehberleri tarafından benimsendiği de çalışma kapsamında görülmektedir. Çalışma sonunda kültürlerarası iletişim kurabilmek için turist rehberlerinin altyapı, bilgi ve donanımlarının kusursuza yakın olması gerekliliği vurgulanmıştır.

Aslan ve Çokal(2016), bir kültür elçisi olarak turist rehberinin turistlere aktarılan kültürel değerlere bir katkısı olup olmadığını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmalarında turistlerin rehberin kültürel değerlerin korunmasına katkı yaptığı görüşünde oldukları, turist rehberlerinin, kültürel değerlerin korunmasına hassasiyet gösterdikleri ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağladıkları ve son olarak da kültürel değerlerin tanıtımına destek verdikleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yöntem

Kapadokya bölgesinde turist rehberlerinin yerel kültür ile ilgili görüşlerini öğrenebilmek amacıyla nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Söz konusu görüşme şeklinde araştırmacı yol haritasının ana hatlarını belirlemiştir ancak, katılımcının ilgi ve bilgisine göre farklı sorular sorarak konuya yeni boyutlar katabilir(Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu & Yıldırım, 2010, s. 92).

Araştırmacı konu üzerinde detaylı alanyazın incelemesini tamamladıktan sonra söz konusu araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır ve form dokuz adet temel soru içermektedir. Bu sorular hazırlandıktan sonra taslak görüşme formunda turizm alanında çalışan iki akademisyenin ve dört turist rehberinin sorular hakkındaki fikirlerini aldıktan sonra belirli düzeltmeler yapılmıştır. Taslak soru formunda akademisyen ve turist rehberlerinin görüşleri çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra Kapadokya bölgesinde faaliyet gösteren 2 senelik tecrübeye sahip 2 turist rehberi ile yüz yüze ön görüşme yapılmıştır. Ardından görüşme formuna iki soru daha eklenerek nihai görüşme formu elde edilmiştir.

Çalışmada araştırmacının araştırma sorularına cevap verebileceğine inandığı kişilerden oluşan bir örnekleme yöntemi olan amaçlı örnekleme ve temas kurulan kişilerin referansı ile başka kişilere ulaşılan kartopu örnekleme yöntemi benimsenmiştir (Altunışık vd., 2010, s. 140-141). Araştırmacılardan birinin de altı sene Kapadokya’da turist rehberliği ve seyahat acentacılığı mesleğini yapmış olması turist rehberi seçimini kolaylaştırmıştır. Kapadokya bölgesinde uzun yıllardır çalışan ve konuya ilgi duyan rehberler görüşme için seçilmiştir. Söz konusu turist rehberlerinin yönlendirmeleri ile de geriye kalan örnekleme ulaşılmıştır. Araştırmanın örnekleme Nevşehir’de ikamet eden 15 eylemli turist rehberi dahil edilmiştir.

08-23 Temmuz 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler esnasında kartopu örnekleme yöntemiyle daha büyük bir örnekleme ulaşmak hedeflenirken önerilen rehberlerin zaten görüşme yapılmış olan rehberler olduğu ve verilen bilgilerin ve ifade edilen görüşlerin tekrarlandığı ve bu bağlamda verilerin belli bir doygunluğa ulaştığı görülmüştür (Miles & Huberman, 1994). Turist rehberleri ile yapılan görüşmeler incelendiğinde görüşmelerin ortalama süresinin 27 dakika civarında olduğu görülmektedir. Geray (2006, s. 167) 30 dakikaya kadar olan görüşmeleri kısa, daha fazlasını ise uzun görüşmeler olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda görüşmelerin ortalamasına bakılarak kısa görüşmeler olduğu söylenebilir. Çalışmada analiz için betimsel analizin kullanılması tercih edilmiştir. Betimsel analiz, kaydedilen verilerin araştırmacıların belirlediği temalara göre özetlenerek yorumlanması ile gerçekleştirilen bir nitel veri analiz türüdür. Verilerin araştırma soruları baz alınarak kategorize edilebileceği gibi, veri toplama aşamasında(görüşme) ulaşılan bilgiler ile de yeniden düzenlenebilir (Altunışık vd., 2010, s.322). Görüşme yapılan kişilerin fikirlerini etkili bir şekilde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmesi ve bu şekilde güvenilirliğinin artırılması ayırt edici özelliğidir(Yıldırım & Şimşek, 2013. 256). Son aşamada da sınıflandırmalar yorumlanır ve sonuçlara ulaşılır (Altunışık vd., 2010, s. 322). Yerel kültürün turist rehberleri tarafından aktarılması ile ilgili olarak turist rehberlerinin görüşleri betimsel analiz çerçevesinde analiz edilmiştir.

Bulgular

Görüşme yapılan 15 turist rehberine ilişkin detaylı bilgiler Çizelge 1’de yer almaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Turist rehberlerinin yaş aralığının 30 ile 64 arasında değiştiği ve bölgede 6 ile 28 yıldır rehberlik yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, rehberlerin İngilizce, İtalyanca, Fransızca, Portekizce, İspanyolca ve Japonca gibi farklı dillerde rehberlik yaptığı göze çarpmaktadır. Son olarak rehberlerin genellikle serbest çalıştığı görülmektedir.

Tablo 2. Görüşülen Kişilere İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Tecrübe	Dil	Çalışma Şekli
R1	Erkek	54	28	İngilizce	Acenta Sahibi Rehber
R2	Erkek	46	19	Almanca	Serbest Rehber
R3	Erkek	62	35	İtalyanca, Fransızca	Serbest Rehber
R4	Erkek	30	6	Port., İsp., İng.	Serbest Rehber
R5	Erkek	52	20	İngilizce	Serbest Rehber
R6	Erkek	40	15	İngilizce	Acenta Sahibi Rehber
R7	Erkek	64	37	Almanca	Acenta Sahibi Rehber
R8	Erkek	38	16	Japonca, İngilizce	Eski Oda Başkanı
R9	Erkek	33	7	İngilizce	Maaşlı Rehber
R10	Kadın	30	7	İngilizce	Serbest Rehber
R11	Erkek	55	28	İngilizce, Almanca	Eski Oda Başkanı
R12	Erkek	50	28	İngilizce	Serbest Rehber
R13	Kadın	45	15	İspanyolca	Serbest Rehber
R14	Kadın	40	10	İspanyolca, İngilizce	Serbest Rehber
R15	Erkek	32	8	İngilizce	Serbest Rehber

Betimsel analiz aşamasında alt temalarla ilgili olan sorulara verilen cevaplar pek çok kez okunmuş ve katılımcıların çoğunluğunun verdiği benzer yanıtlar ayrılmıştır. Bu yanıtlar özet olarak ifade edilmiştir, gruplanmıştır ve yorumlanmıştır. Ayrıca katılımcıların genel görüşünden farklı olan bazı yanıtlar da doğrudan alıntı olarak sunulmuştur. Analiz sonucunda ortaya çıkan alt temalar detaylı olarak aşağıda gösterilmektedir.

YEREL KÜLTÜR BİLGİSİ	KAZANIMLAR	YEREL KÜLTÜRÜN PAYLAŞIMI
Rehberin Bilgi Kaynakları	Rehberlerin Kazanımları	Yerel Kültürün Aktarımı
Miras Olarak Yerel Kültür	Destinasyon için Kazanımlar	Yerel Kültür Konusunda Bilinçlenme
	Turist için Kazanımlar	

Yerel Kültür Bilgisi

Yerel kültür bilgisine yönelik araştırma soruları ve bu sorular kapsamında alınan cevapların düzenlenmiş hali aşağıda sunulmaktadır.

- Yerel kültürle ilgili bilgilerinizi nereden elde ettiniz?
- Yerel kültürlerin kaynakları Anadolu’da yaşamış olan medeniyetlerin bir mirası olarak görülebilir mi? Buna ne gibi örnekler verilebilir?

- Sizin konu ile ilgili diğer görüşleriniz nelerdir?

Rehberin Bilgi Kaynakları

Görüşme kapsamında rehberlerin gezdirdikleri turistlere aktardıkları yerel kültür ile ilgili bilgileri nereden öğrendikleri sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Kapadokya’da doğup büyüdüklarini belirtmişlerdir. Bu bağlamda kültürün içerisinde yaşayarak anne, baba, komşu ve akraba gibi çevrelerindeki herkesten zamanla bu bilgileri edinmişlerdir. Bu yönde yanıt veren R1 kodlu katılımcı bilgi kaynağını ve söz konusu bilgiler hakkındaki görüşünü şöyle ifade etmiştir.

“Yerlisiyim, babalar ninelerden öğrendik. Turizmi meslek olarak seçtikten sonra yurtdışından gelenlerin sordukları sorularla yeniden yerel kültürlerin ne kadar değerli olduklarını anladık. Bildiklerimizin karşı tarafta ne kadar etki yaptığını bilmiyorduk.”

Katılımcıların çoğunluğu birden fazla kaynak kullanarak bilgiler edinmişlerdir. R3, R4, R6, R12 kodlu katılımcılar halk ile iletişim sonucunda bilgi edinirken, R5 ve R14 kodlu katılımcılar Nevşehir’de doğup büyüyen rehberler ile diyalog sonucu bilgi edinmiştir. R9 ve R15 kodlu katılımcılar da dergi, makale ve kitaplardan konu hakkında pek çok şey öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Kültürün içerisinde yaşanarak özümsemesinin en etkili yol olduğu aşikardır. Diğer öğrenme yöntemlerinde temel unsur merak olmakla birlikte etkili iletişim kurma yöntemlerinin de bilinmesi gerektiği görülmektedir. Bilgilerini, dergi, makale ve kitaplardan edinen R2, R14 ve R15 kodlu turist rehberleri özellikle Nevşehir’de basılan dergilerden ve Nevşehirli yazarların yazdıkları kitaplardan bahsetmektedirler. Ayrıca R2, R4, R7 ve R15 kodlu katılımcılar konu üzerinde özellikle başta Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi olmak üzere İç Anadolu’da bulunan üniversitelerin akademisyenlerinin yaptıkları çalışmaların yararlı olduklarını belirtmektedirler.

Miras Olarak Yerel Kültür

Katılımcıların hepsi bölgedeki yerel kültürlerin kaynaklarını Anadolu’da yaşamış medeniyetlerin bir mirası olarak görmektedirler. Kendilerine konu hakkında örnekler sorulmuştur ve aşağıda sunulan yanıtlar alınmıştır. R5 kodlu katılımcı söz konusu miras içerisindeki uygarlıkların kimler olduklarından bahsetmiştir.

“Anadolu’da Hitit, Frigya, Lidya, Urartu, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı uygarlıkları kesintisiz olarak iz bırakmışlardır. Her yeni gelen kavim zaten güçlü olan kültürü benimsemiştir ve kendi kültürleri içinde zenginleştirmiştir.”

R3 ve R14 kodlu katılımcılar sırasıyla örnekler vererek olumlu bir katkı yapmışlardır.

“Tahtaya vurmak, Hititler döneminde tedavi edilemeyen hastalıkları olanları bir tahtanın üzerine yatırıp, o tahtaya vurarak içindeki kötü ruhların gitmesine çalışmışlardır. Bizde de Allah korusun, Allah esirgesin şeklinde tahtaya vurulur. Başka bir örnek ise; aşık oyununu benim kuşağım oynadı. Hititlerden kalma bir oyundur. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde de rölyefler var oynandığını gösteren. Boyanmış aşıklar var, bizde soğan kabuğuyla boyardık. Ayrıca, Hititlerin bağlamaya benzer çalgıları var.”

“Şu an çok klasik örnekler hatırlayabiliyorum ancak kilit taşının Roma’dan alınması ve takip eden uygarlıkların da kullanması çok ilgi çekicidir.”

Görüşülen tüm rehberler Anadolu’da kültürlerin görece eskiliği, çeşitliliği ve etkileşimi konusunda hemfikirdirler. Verilen örneklerde genel olarak tarihin bir uygarlığın diğerini ortadan kaldırdığı, sadece kazanan tarafın yaşama hakkına sahip olduğu bir süreç olmadığı üstü kapalı olarak hatırlatılmaktadır. Bahsedilen uygulamalarda geçmiş uygarlıklar arasındaki kültürel bağlantı görülmekle beraber günümüzde de kullanılan hangi uygulamaların kimlerin mirası olduğu gösterilmektedir.

Kapadokya bölgesinde ve genel olarak Anadolu’da var olan zengin kültürün tek bir millete atfedilemeyeceğinin çalışmaya katılan rehberler tarafından sıklıkla ifade edildiği görülmektedir. Bu konuda verilen örnekler konuya tam hakim olmayan yeni rehberlerin bilinçlenmesini sağlayabilir ve meslek hayatlarında bu örnekleri anlatarak sunumlarını zenginleştirebilirler. Bu fayda görüşülen rehberlerin çoğunluğu tarafından da vurgulanmıştır ve turist rehberinin mesleğinde bir basamak daha çıkmasını sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kazanımlar

Kazanımlar başlığı altında yerel kültürün aktarımı ile turist rehberlerinin, turistlerin ve destinasyonun kazanımları konusunda sorulan sorular ve turist rehberlerinin vermiş oldukları yanıtların analizine yer verilmiştir.

- Yerel kültürle ilgili bilgi vermeniz size meslekte ne gibi kazanımlar sağladı?
- Yerel kültür ile ilgili anlatımlarınızda ne tür olumlu veya olumsuz reaksiyonlar almaktasınız?
- Rehberlerin Kapadokya yerel kültürü konusunda daha derin bilgilere sahip olmasının Kapadokya turizmine ne gibi katkıları olur? Ülkenin tanınırlığına bir katkısı olur mu?
- Bu konu ile alakalı bilgi edinmenin turiste ne gibi bir faydası olur?
- Bu tarz anlatıların müşteri sadakatine etkisi ne yönde oluyor? (tavsiye, tekrar gelme vb.)

Rehberlerin Kazanımları

Turist rehberlerinin yerel kültürler konusunda bilgili olmalarının kendilerine ne tür faydalar sağlayacağı analiz edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan R6, R9, R10 ve R2 misafirlerine yerel kültürle ilgili bilgi verdiklerinde bahsettikleri bazı unsurlara yönelik eleştiriler aldıklarını söylemişlerdir. Ancak, bu eleştiriler rehberin yerel kültür ile ilgili bilgi vermesine değil, uygulamalara yöneliktir. Geriye kalan katılımcılar herhangi bir tepki ya da eleştiri ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu tarz bilgiler sunmanın Kapadokya’yı ziyaret edenlerin tekrar gelmelerine ve müşteri sadakatine bir katkısı olup olmadığı yönünde görüşleri alınan katılımcılardan sadece R15 ve R8 etkili olmadığını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar orta ve ileri seviyede önemli bir katkı yaptığını vurgulamışlardır.

R1 kodlu katılımcı yerel kültür konusunda verdiği bilgilerin rehber-misafir ilişkisini nasıl etkilediğini ve tepki gelirse nasıl olduğunu açıklamıştır.

“Kendi ülkelerinden ve iş alanlarından çıktıkları hissini gerçekten farkına varıyorlar. Aramızdaki ilişki patron-çalışan, usta-çırak ilişkisi değil de bir arkadaşlık halini alıyor. Aradaki duvar kalkıyor, onlarda bizleri kendi ülkelerine kendi kültürlerini anlatmak üzere davet ediyorlar. Yerel kültür konuşulduğunda, ülkemizle ilgili kafalarındaki önyargıları bazen siyasi, ırkçı ve dini konularla sık bağdaştırarak olumsuz tepki veriyorlar, ancak bizler sakın kalarak kendi fikrimizi belirtip, neyin doğru olduğunu göstermeye çalışıyoruz.”

R13 kodlu katılımcı Kapadokya ve Türkiye’nin batı bölgelerinde yaptığı rehberliği kıyaslamaktadır.

“Ben rehberliğe batı’da başladım. Misafirlerimin araştırmaları sonucunda yıllar sürecektir bir süreçte bir araya getirebilecekleri bilgileri kendimin derleyerek anlattığını fark ettim. Aramızdaki tek fark benim bu derlemeyi yapıp onlara belli bir ücret karşılığında satmamış. Yerel kültürle ilgili görsellik katarak bilgi vermemin karşımdakinde yarattığı etkiyi burada anlatamam. Jest, mimikler ve diğer tepkilerini görmeniz gerekir.”

R3 kodlu katılımcı yabancı misafirleri tarafından olumsuz karşılanan bir örnek vererek kendisini ifade etmiştir.

“Ben bunları anlatırken keyif aldım. Kültürümüzün doğru-dürüst ve tarafsız bir şekilde yansıtılması bizim halkımıza olan sempatiyi arttırır. Kültür müzedeki anlatımlarda söz, nişan durumlarındaki görücü usulü pek hoş karşılanmıyor. Ama çok agresif bir tepki gelmiyor.”

R14 ve R4 kodlu katılımcıların yerel kültür bilgilerini turlarında yoğun bir şekilde kullandıklarını belirtmekte ve bunun somut getirilerinin neler olabileceğine örnekler vermektedirler. R14 kodlu katılımcı elde ettiği somut çıktıları aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

“Turlarıma acentacılar da katılıyor, beni diğer rehberlerle kıyaslıyorlar ve daha ilgi çekici konulara değindiğimi söylüyorlar ve tercih ediliyorum. Ben bu bilgilerim sayesinde daha farklı kültürel rotalar oluşturabiliyorum, bu yüzden misafirlerime tekrar gelmeleri halinde neler yapabileceklerimizi anlatıyorum ve geri gelenler oluyor.”

R7 kodlu katılımcı yerel kültürü bilmenin yanında nasıl bir anlatımla aktarılması gerektiği konusunda özellikle genç rehberlere kılavuzluk edecek öneriler vermektedir.

“Bu bilgileri vermem saygıyı arttırdı. Yerel kültürle ilgili bilgi verdiğimiz an, misafir bizim işe yönelik ciddiyetimizi görüyor. Yunanlılarla, Makedonlarla sürekli yemeklerimizle ilgili bir çekişme vardır. Biz de kendimize mal etmeye çalışırız. Şarabın Hititlerden geldiğini olan ticaret anlaşmalarından vs. biliyoruz. Burada milliyetçi bir yaklaşımla şarap bizindir diyemeyiz. Bizim nomad olduğumuz ve hayvancılıkla uğraştığımız biliniyor. O yüzden örneğin yaprak sarması konusunda da kalkıp bizindir diyemeyiz. Şarapçılık bu kadar eskiye gidiyorsa belki bugünküyle birebir benzer olmasa da ilk örnekleri bizden çok önceki uygarlıklar tarafından yapılmış olabilir. Kültür mirasının bayrağını taşıyor olmak ayrı, kültür mirasının sahibi olmak ayrıdır. Biz sahibi değiliz, bayrağını taşıyoruz. Yani, eğer gerçekçiysen ve bu tarz anlatıyorsan ‘benim demeden’ Anadolu topraklarının diyorsan sana realist biri diye bakıp saygı gösteriyor ve bu da olumlu geri dönüşler sağlıyor.”

Özellikle R1, R4, R6, R7, R9 ve R13 kodlu katılımcıların ifadelerinden yerel kültür bilgisine sahip olmanın rehber üzerinde yaratacağı olumlu etkilerin başında özgüvenin geldiği anlaşılmaktadır. Gezirdikleri misafirlerin Kapadokya ile ilgili jeoloji, tarih gibi konularda kendilerinden bile bilgili olma olasılıkları oldukça yüksek olmasına rağmen yerel kültür konusunda bu olasılık çok düşük olmasına vurgu yapılmıştır. Sağlanan bu özgüven ile yerel kültürün aktarılması görüşülen rehberlerin müşteri memnuniyetlerini arttırmaktadır. R2, R8 ve R13 kodlu katılımcılar Türkiye’nin batısında ağırlıklı arkeoloji, mitoloji, tarih vb. alanlarında bilgiler vererek rehberlik yaptıklarını ve Kapadokya’da ise ikonografi, dinler tarihi ve jeoloji üzerinde bilgiler vererek rehberliğe devam ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak, yerel kültürler ile ilgili detaylı bilgi edinip, bu bilgileri misafirlerine aktardıklarında kendilerini farklı ve daha iyi bir rehber olarak görmeye başladıklarını anlatmışlardır.

Toplamda 13 turist rehberi yerel kültür üzerine bilgiler vermelerinin seyahat acentaları tarafından daha fazla tercih edildiklerini, müşterilerden bahşiş almalarında olumlu katkı yaptığını, müşterilerinin tekrar Kapadokya bölgesine gelmesini ya da kendi rehberlerini başkalarına da tavsiye etmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Turist rehberleri bu

sonuca tur sonlarında topladıkları tur değerlendirme formları ve aldıkları bahşışleri baz alarak ulaşmışlardır. Görüşülen turist rehberleri bu bilgileriyle Kapadokya’da görece daha farklı rotalar oluşturabilmekte ve misafirlerin konaklama günlerini ya da bölgede geçirdikleri zamanı arttırmaktadır. Bunu da tur programlarının uzunlukları ve tur programlarına ekledikleri köy ziyaretleri ile yaptıklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda turist rehberlerinin yerel kültürler hakkında bilgili olmalarının ve bu bilgileri müşterilerine aktarmalarının kendi gelirlerine ve dolaylı olarak Kapadokya ve ülke gelirlerine katkısı olduğu görülmektedir.

Destinasyon İçin Kazanımlar

R15 kodlu katılımcı haricinde katılımcıların hepsi yerel kültürler ile ilgili bilgilere sahip olmanın destinasyon ve ülke için doğrudan ve dolaylı olarak olumlu katkılar yapacağını düşünmektedirler.

R4 kodlu katılımcı konuya şu örnekleri vererek katkıda bulunmaktadır.

“Rehberler arasında böyle bir farkındalığın oluşması ile köy hayatının unsurlarını tanıtan daha fazla turistlere yönelik alanlar inşa edilir. Yani, buğdayın darasından ayrılmasından bulgurun kaynatılmasına kadar olan süreç gösterilebilir. Pekmez ve köftür yapımı gösterilir. Bu şekilde daha fazla gezilecek nokta tur programlarına eklenerek kalış süresi uzar. Aynı zamanda hali hazırda gezdirilen yerler yerel kültür unsurları eklenerek anlatıldığında daha fazla süre alarak gezilir, bu da turistin bölgede daha fazla süre geçirmesini sağlar. Örneğin: 4 kişiyi gezdiren bir rehber Derinkuyu gezisini ortalama bir saatte tamamlarken, sadece yerel kültür unsurunu katarak anlatan iki buçuk saatte tamamlar. Ülke tanınırlığına katkısı çok fazla olur. Çünkü biz ne kadar reklamlar için çok fazla harcama yaparak ülkemizi tanıtsak da tartışmasız en iyi reklamı ülkeyi gezenler yapar. Onların daha olumlu tanıtımları bize çok olumlu yansır.”

R3 kodlu katılımcı kültürlerin daha iyi karşılaştırılmasını sağlayacağını baz alarak olumlu katkılar olacağını belirtmektedir.

“Ülke tanınırlığına katkısı olur, bizim kültürümüzü Müslüman olmamız sebebiyle Arap kültürüyle aynı görüp, eş değer tutuyorlar. Tabi ki Müslüman olduktan sonra o kültürden etkilendik, ama bizim bir öz kültürümüz var. Bunların bilinmesi ülke turizmine büyük ölçüde katkı sağlar. Rehberlerin ne kadar daha fazla bilgisi olursa, sorulara çok daha net cevaplar verirler. Rehberin anlattıkları konuların içerisinde çok önemli bir yer tutar.”

Görüşülen turist rehberlerinin hepsinin ifadeleri genel anlamda olumlu olmuştur. Bu ifadelerden anlaşılan aslında yerel kültürün destinasyonun temel çekicilik unsurlarından biri olması gerekirken şu an bölge turizmine sadece ek bir katkı sağlamasıdır. R1, R2, R5, R6 ve R7 kodlu turist rehberlerinin görüşlerine göre bu katkılar bölgede konaklanan gün sayısı ve geçirilen süre zarfının artması, turların çeşitlendirilmesi(özellikle Kültür Müze’nin tur programlarına dahil edilmesi), etkili bir reklama olanak vermesi ve bölgenin imajının daha iyi konumlandırılmasıdır. R2, R4, R5, R8, R9, R10, R13 kodlu katılımcıların turistler tarafından tavsiye edilerek sıklıkla istihdam edildikleri anlaşılmaktadır. Yerel kültür bilgisinin kendileri adına olumlu sonuçlar vermesi konu üzerine genel algılarının da olumlu olmasını sağlamıştır. Kendilerinin aldıklarına benzer katkıların destinasyona da aynı şekilde yansıyabileceğini düşünmektedirler.

Turist İçin Kazanımlar

Konu hakkında R2 ve R9 kodlu katılımcılardan bir yanıt alınamamıştır. Diğer katılımcılar bu konuda çeşitli örnekler vererek turistlerin çok olumlu kazanımlar edineceğini düşünmektedirler.

R3 kodlu katılımcı konuyu çeşitli örnekler vererek açıklamaktadır.

“İlginç karşılar, bir takım şeyler Anadolu’da çıkmış, Avrupa’ya gitmiş. Topaç oyunu mesela, o da Hitit dönemi rölyeflerde var. Fransızlar da aşık oynarmış. Meraklı olan insan kullanabilir bunları, meraksıza yaramaz.”

R7 kodlu katılımcı Batı ile Anadolu’nun kıyaslamasını yaparak verdiği bilgilerin turiste uyandırdığı farkındalıktan bahsetmektedir.

“Benim annem, babam, ninem şunu anlatırdı derler hep. Sıklıkla şuna rastladım: Bizdeki yemek adetleri de böyleydi, bizde tek tasta çorba içerdik, atı bu şekilde nallardık, nalbantlar vardı, köylere giden berberler vardı. Avrupa bunları modernleşme adına 50 sene önce bırakmış. Günümüzde biz onlardan 50 sene gerideyiz diyoruz. Bence ilerideyiz, çünkü geçmişten miras kalan o kültür çok çok daha iyiydi. Mesela şimdi baktığımızda çocuklarımız atari vs. oynuyorlar ama biz kendi oyunlarımızı, oyuncaklarımızı kendimiz yaratıyorduk. Avrupalıya gerçek Anadolu kültürünü verdiğin an, hemen kendisinin de atalarından duyduğu benzer şeylerin olduğunu söylerler. Bu bize kültürümüzün 100 sene öncesine kadar ne kadar benzer olduğunu gösteriyor. Ama artık bizde modern çağa giriyoruz diyerek pek çok adetimizi bıraktık.”

R11 kodlu katılımcı turistin fayda görebilmesi adına öncelikle doğru bilgilerin verilmesine değinmektedir.

“Edinilecek temel fayda merak giderme. Farklı bakış açıları ediniyorlar. Kahvehaneler oyun alanı diye anlatılıyor. Akşama kadar erkekler burada oturup zaman öldürüyorlar diye anlatılıyor. Öncelikle ağırlıklı olarak emekli kimselerin olduklarına dikkat edilmiyor. Sosyal bir alandır, paylaşımların olduğu bir alan. Dertlerini paylaşır, sohbet eder, çay ısmarlayarak samimiyet arttırdıkları bir alandır. Kadınlar da gün yaparlar, kapının önüne otururlar, biri çay biri börek vs. getirir ve kaynaşırlar. Önce bizim neyin ne olduğunu doğru algılamamız lazım ”

R2 ve R9 kodlu katılımcılar haricinde katılımcıların ifadelerinde yerel kültüre dair turistin bilgi edinmesinin genel olarak hayata bakış açılarına bir çeşitlilik kazandıracağını ve kıyaslamalar yapabileceklerini vurgulamışlardır. Bu çeşitliliğin olumlu yönde olacağı tasavvur edilmektedir. Ayrıca, kendi kültürleriyle benzerlikler gördüklerinde önyargıları kırılabilmektedir. R1, R3, R4, R6, R11, R12 ve R14 kodlu katılımcılar turist rehberlerinin gezdirdikleri kişilerin ilgilerinin ne yönde olduğunu hızlı bir şekilde analiz etmesinin bir turist rehberinin en önemli ayırt edici özelliği olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda kendileri muazzam bir yerel kültür bilgisine sahip olsalar dahi konuya ilgi duymayan bir turist için bunun bir anlam taşımayacağını ifade etmişlerdir. Son ana tema kapsamında yerel kültürün paylaşımı başlığı altında yerel kültürün aktarımı konusu açıklanmaktadır.

Yerel Kültürün Paylaşımı

Yerel kültürün paylaşımı kapsamında yerel kültürün aktarımı ve yerel kültür konusunda bilinçlenme temalarını açıklamaya yönelik sorulan sorular ve yanıtların analizine yer verilmiştir.

- Kapadokya’da yerel kültürün misafirlere ne derecede aktarıldığını düşünüyorsunuz?
- Gezdiğiniz turistlerin yerel kültürle ilgili bilgi edinme talebi ne sıklıkla karşınıza çıkıyor?
- Yerel kültürün içerisinde yetişmemiş rehberlerin bu tarz bilgilere ulaşması için nasıl yol gösterirsiniz?

- Sizin konu ile ilgili diğer görüşleriniz nelerdir?

Yerel Kültürün Aktarımı

Katılımcılara Kapadokya’da yerel kültürün aktarımı konusunda görüşleri sorulmuştur. Katılımcılardan R3, R9 ve R10 belli şartlar altında yerel kültürün yeterli seviyede aktarıldığını düşünmektedir. Geriye kalan çoğunluk ise aktarıldığını ancak bunun çok yetersiz seviyede olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar yaptıkları gözlemler ve edindikleri tecrübeler paralelinde çeşitli açıklamalar yapmışlardır. Söz konusu aktarımın gerçekleşmesindeki temel unsurun misafirde var olan ilgi olduğu sıklıkla vurgulanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan soru ile de rehberlere bu ilginin ne düzeyde olduğu da sorulmuştur.

R4 kodlu katılımcı yerel kültürün nasıl aktarıldığını örnekler vererek açıklamaktadır.

“Burada yerel kültür aktarabilecek roldeki kişilerin bir kısmı kültürü tanımadığından, diğer bir kısmı da bilse bile bir kar elde etme durumu olmadığından yerel kültürü misafirlerimize aktaramıyorlar. Bu kültüre ait unsurlardan sadece halı, çanak ve kilden yapılan bazı süs eşyaları, restoranlarda servis edilen bazı yemekler ve kuruyemişler gelen misafirlerimize sunuluyor. Ancak bunlar yerel kültüre dair aktarabileceğimiz maddi unsurlar, yerel kültürü genel olarak değerlendirdiğimizde bütünün çeyreğini bile oluşturmazlar.”

R6 kodlu katılımcı diğer rehberler ile arkadaşlığı sonucunda onlar hakkındaki görüşüyle beraber hangi turistlerin yerel kültüre meraklı olduklarından bahsetmektedir.

“Yeni nesil rehberlerin tanıdığım büyük bir bölümü Kapadokya halkının yaşam şekline yabancı. Bu yüzden bölge kültürünü tam olarak anlatabildiklerini sanmıyorum. Gezdirdiğim turistin milliyeti bu konuda çok etkili. Amerikalı ve Avrupalı turistler kültürle ilgili her şeyi öğrenmeye çalışırken Güneydoğu Asya’dan gelen turistler daha çok manzara ve tarihle ilgililer.”

R7 kodlu katılımcı yerel kültürün rehberler tarafından yeterli aktarılmamasının sebeplerine değindikten sonra turistlerden yerel kültürle alakalı soru beklemek konusunda beklentilerin yüksek olmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Rehberler ağırlıklı olarak Kapadokya dışından gelen burada üniversitede eğitim almış öğrencilerden oluşuyor. Ne öğreniyorlarsa okullarında kitaplarından ve öğretmenlerinden öğrendikleri bilgiler oluyor ve dışarıdan gelen kişilerin Kapadokya kültürünü tam özümseme şansları yok. Aktarım oranı olması gerekenin onda biri. Çünkü yerel kültür ile ilgili yazılmış eser yok, verilen bir eğitim yok. Burada kabahatli dışarıdan gelen rehberler değildir. Bir yöntem bulunup bu konuda eğitilmeleri gerekir.”

Yerel kültür ile ilgili turistlerin ilgisi konusuna gelecek olursak; turist ne vereceğini bilmediği için talep etmeyebilir. Bahsedilecek yüzlerce konu vardır, aklına gelmeyebilir. Sürpriz olmayan sorular gelebilir, pastırma, şarap vs. ama bunun 10 katını rehberin anlatması gerekir. Bu konunun ne kadar derin olduğunu bilmediği için soru gelmez.”

Konu üzerinde görüşülen rehberlerin bir fikir birliğinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Rehberler arasından Kapadokya’nın yerlisi olanlar bölgenin yerel kültürün turistlere aktarım oranının çok düşük olduğunu düşünmektedirler. Bu turist rehberlerinin diğer rehberlerin yerel kültürü yeterince aktarmadıklarını düşünmelerinin sebebi ise onlarla yaptıkları sohbetler ve ahablıkları, diğer rehberlerle bölgede yerel kültürün en güzel

aktarılabileceği yer olarak gördükleri Kültür Müze’de karşılaşmamaları ve turistik olmayan köylere turların uğradığını pek duymadıklarını belirtmeleri olmuştur.

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılanlar öncelikle bütün rehberlerin bu konuda bir farkındalığa sahip olmaları, sonrasında kendilerini konu hakkında her yönüne başvurarak geliştirmeleri gerekliliğidir. Bu bilinç rehberlerde arttıkça çevrelerine de yayılacaktır. Bunun sonucunda özel turlarda köylere daha fazla uğranılacaktır ve yerel kültür öğelerinin sergilendiği müzelerin sayısı artacaktır.

Turistlerin konu üzerindeki ilgilerinin ise genele bakıldığında düşük olduğu görülmektedir. R1, R2, R4, R6, R13 kodlu katılımcılar otobüslerle grup turu yapan turistlerin ilgilerinin özel tur yapanlara göre daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir. R1, R4, R8 ve R14 kodlu katılımcıların ifadelerinden kısa süreli gelen turistlerin Kapadokya bölgesindeki oluşumların büyüü altında kaldıkları ve ilgilendikleri konuların oluşumların nasıl meydana geldiği ve yer altı şehirlerinin yapıları olduğu görülmektedir. Aynı turist rehberleri iki gecedden fazla kalan turistlerin bölgeye daha derin bir ilgi duydukları için yerel kültüre yönelik soruları daha fazla duyduklarını belirtmişlerdir. Ancak, bu noktada grup turu yapan rehberlerin yine de detaylı olmasa da yerel kültüre değinmesinin faydalı olacağı R1, R4, R7, R11 ve R12 kodlu rehberler tarafından vurgulanmaktadır.

İlgi konusunda turların niteliğinin yanında turistlerin milliyetlerinin de önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların hepsi Avrupalı turistlerin yerel kültüre ilgili duydukları konusunda hemfikir olmuşlardır. Kültürün az derecede aktarıldığını düşünen rehberlerin başka bir hemfikir oldukları konu ise Kapadokya’daki el sanatları merkezlerinde maddi kazanca yönelik dahi olsa yerel kültür unsurlarının bir nebze aktarıldığıdır. R1, R2, R4, R7, R8, R11 ve R14 kodlu katılımcılardan alınan bilgilere göre turistlerin sordukları sorular günlük ihtiyaçlardan birisi olması vesilesiyle yemek konusunu, çevredeki yaşam tarzları, gelir kaynakları ve tarım alanlarından gelmektedir.

Yerel Kültür Konusunda Bilinçlenme

Görüşme yapılan katılımcılar hem vatandaşların hem de rehberlerin yerel kültürler üzerinde nasıl detaylı bilgi edinebileceklerini anlatmaktadırlar. Söz konusu önerilerin büyük çoğunluğu kişinin kültürün yaşandığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi olmuştur. Katılımcılara bu son bölümde yerel kültür konusunda belirtmek istedikleri başka nokta olup olmadığı da sorulmuştur ve çeşitli ifadeler çalışmaya dahil edilmiştir.

R13 kodlu katılımcı yerel kültürün bir rehber tarafından anlatımı konusunda bir tespit yapmış ve bir tavsiyede bulunmuştur.

“Bu konu en iyi büyüklerden öğrenilir. Yerli misafirlerimize anlatımlar için söylüyorum ne kadar uğraşırsak uğraşalım yerel rehberin anlattığı gibi anlatmamız imkansız. İçinde büyümek bambaşka bir durum. Her ildeki rehber odaları aracılığıyla bu konularda yerel kişiler tarafından seminerler verilmeli. Yerel kültür konusunda biz de son yıllarda çok büyük bir değişim içerisindeyiz. Kültürümüze dair bildiğimizi iddia ettiğimiz pek çok şeyi aslında ya yanlış biliyoruz ya da içeriğini ve anlamını hiç bilmiyoruz. Kişisel araştırmalar sonucunda eminim bu kaniya kendileri de varacaklardır.”

R3 kodlu katılımcı Kapadokya bölgesi ile diğer bir destinasyonu karşılaştırarak rehberlerin anlatımının gelişimine yönelik bir öneri de bulunmaktadır.

“Öncelikle Ortahisar’daki müze çok başarılı bir çalışma. Bölgedeki bir yemekhaneye girildi mesela, buraya yemekhane diyoruz ama masa şeklinde kaya olmasa kimse inanmaz. Yer altı şehirlerinde durum daha vahim, burası yatma yeriymiş, o zaman buraya bir görsellik koyalım, hayal güçlerini o kadar zorlayarak gezdirmeyelim, hasır, deri vs. bir şey koyalım oraya. Girne kalesini gezdim. İşkence yapıyorlarmış. O işkence gözlerinin önünde canlansın diye bir manken konulmuş mesela, rehber anlatırken hayalinde canlandırmaya çalışmak yerine işte bu şekilde işkence yapıyormuş deniyor. Değirmen taşı diyoruz ama yerde yatan küçük bir taş var, onu çevirmek için sopası bile yok, görsellikler katmak lazım.”

R10 kodlu katılımcı yerel kültürlerle alakalı olarak geleceğe yönelik öngörülerde bulunmaktadır.

“Rehberin algısı açık olsun, iletişim kabiliyetini geliştirsın, ön yargıyla yaklaşmamaları lazım, yöre halkıyla hep iletişimde olunmalıdır, ben kaptanla ne konuşacağım denmemelidir. Örneğin; cooking class turları olması iyi bir şey. Artık her şey bir tuşun ucunda olduğu için insanlar yavaş yavaş daha zoru, eskinin olanı seçmeye başlıyorlar. Makineleşen çevrelerinden uzaklaşarak doğaya dönmek istiyorlar. Mass turizmi ve gezdirdikleri yerleri insanlar artık tercih etmemeye başlayacaklar ve yerel acentalar tarafından satılan yerel kültürlerin daha aktif tanıtılabileceği turlar daha fazla satmaya başlayacak.”

R15 kodlu katılımcı rehberlere yönelik tavsiyelerini adım adım sıralamış ve yerel kültürdeki değişim üzerine fikirlerini sunmuştur.

“Bölge insanların büyükleriyle zaman geçirsın, çay içsin, dertlerini dinlesin, düşünlerine katılsın. O toplumun duygularına kulak versin. Yemeklerinden yesin evine o insanları davet edip hasbihal etsin. Sonrasında kendi araştırmaları ile sentezlesin, yorumlasın ve anlamaya çalışsın. Bu süre zarfında zaten o rehber artık o kültürün bir ferdi olacaktır.”

Yerel kültürü oluşturan ve yaşatan insandır. Bir şeyin kültür olarak kabul görmesi onun yaşanmasıdır. At üstünde gelin getirme bir kültürdü. Şimdilerde lüks gelin aracı süslemek bir kültür. Kültür kaybolmaz sadece onu yaşayan insanlar azalır ya da yok olur. Bununla birlikte kültür de yok olmaya yüz tutar. Kültürü canlı tutmanın yolu onun sürdürülebilirliğidir.”

Katılımcı rehberler yerel kültür konusunda bilinçlenmek için oldukça çeşitli öneriler sunmuşlardır. Sunulan önerilerin mantık çerçevesinde ve uygulanabilir olduğu görülmektedir. R2, R4, R5, R7, R9, R11 ve R12 kodlu katılımcıların ifadelerinden günümüzde genç rehberlerin Kapadokya bölgesinde doğmuş ve büyümüş olsalar bile söz konusu konularda donanımlı hale gelebilmeleri için eskisinden misliyle daha fazla çaba göstermeleri gerektiği anlaşılmaktadır.

R1, R4, R6, R7, R8, R9 ve R11 kodlu katılımcıların verdikleri yanıtlardan Kapadokya bölgesinde yerel kültüre hakim olunmadığı ve yerel kültürün tanıtımına daha olumlu katkıda bulunabileceklerini düşündükleri küçük ölçekli acentalara fırsatlar sunulmadığı anlaşılmaktadır. Mali desteklerin ağırlıklı olarak büyük tur operatörlerine verildiğinden şikayetçi olmaktadır.

Turist rehberleri mülakat soruları ile yerel kültür konusu içerisine girdikten sonra en son bölümde konu üzerine olan fikirlerini, gözlemlerini, eleştirilerini ve önerilerini sunmuşlardır. Her biri yerel kültür konusunu turlarında aktaran tecrübeli rehberlerden seçilmiş olan katılımcıların konuya bakış açılarının oldukça farklılık göstermesi çalışmaya renk katmıştır. Tüm katılımcıların bu önerileri şu şekilde özetlenebilir;

- Kapadokya bölgesi dışından gelen turist rehberlerinin kültürün korunarak yaşatıldığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi
- Her ildeki rehber odaları aracılığıyla bu konularda yerel kişiler tarafından seminerler verilmesi
- Kapadokya bölgesinde yerel kültürü yansıtan eserlere görsellik katılması
- 30 yaş üstü ve yerel kültürün içerisinde yetişmiş olan turist rehberlerine danışılması ve onlarla tura çıkılması
- Müze rehberleri çalıştırılması
- Ortahisar’da bulunan Kültür Müze’nin ziyaret edilmesi
- Kahvehanelere sosyalleşmek adına gidilmesi

Sonuç ve Öneriler

Turist rehberlerinin yerel kültür paylaşımı ve ortaya çıkan kazanımlar konusundaki düşüncelerinin analizi amacıyla yapılan araştırmada çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Öncelikle katılımcıların yaş ortalaması 44 olmuştur. Ortalama rehberlik tecrübeleri ise 18 yıl olmuştur. Katılımcıların 3’ü kadın 12’si erkek ve İngilizce yoğunlukta olmak üzere 4 kişi 2 ve üzerinde yabancı dil konuşmaktadır. Bu dillerin İtalyanca, Fransızca, Portekizce, İspanyolca ve Japonca olduğu görülmektedir.

Turist rehberlerinin kültür aktarımı konusundaki rollerinin önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Özellikle yabancı dil bilgileri sayesinde yerel kültürün yabancı turistlere sözlü aktarımının önemli temsilcileri olmuşlardır. Bu bağlamda turist rehberlerinin yerel kültür konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Bulgular ışığında turist rehberlerinin yerel kültür konusunda söz konusu kültürün içerisinde yaşayarak ve tecrübeli turist rehberlerinden bilgiler edinerek konuya derinlemesine hakim olmalarının ardından yerel kültürün sergilendiği müzeleri gezdirerek işe başlamalarının gerektiği anlaşılmaktadır. Turist rehberlerinin kendilerini yerel kültür konusunda geliştirmelerinin özgüvenlerini ciddi derecede arttıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, anlatımlarına büyük zenginlik katacakları, gezdirdikleri turistlerden olumlu geri dönüşler alabilecekleri ve seyahat acentaları tarafından daha sık tercih edilebilecekleri kanaatine varılmıştır. Aynı şekilde, Ar (2015) yaptığı tez çalışması sonucunda turistlerin turist rehberini öncelikle kültür tanıtımcısı olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde turist rehberlerinin yerel kültür konusuna hakim olmaları gerekliliği sonucunu desteklemektedir. Ayrıca, özellikle seyahat acentası sahibi olan rehberlerin farklı rotalar oluşturarak ürün çeşitlendirmesine gidebilecekleri görülmektedir.

Yerel kültürün turizmde kullanımı ile destinasyon için kazanımların ise; destinasyonun tanınırlığına olumlu bir katkı sağlayacağı, destinasyon ile alakalı kötü bir intiba var ise bunun kırılması, konaklanan gün sayısının artışı, geçirilen süre zarfının artışı ve bunlara paralel olarak esnafın gelir seviyesinde bir artış olacağı da görüşülen turist rehberleri tarafından vurgulanmıştır. Aynı şekilde, Silva ve Silva (2016), yerel kültürün etkili kullanımının özellikle ülkelerin iç kesimlere ve ufak şehirlere de gelir ve istihdam yaratılması konusunda katkıda bulunduğunu belirtmektedirler.

Turistlerin gezileri esnasında yerel kültür konusunda bilgi edinmelerinin kendilerine sağlayacağı faydalar ise şu şekilde özetlenebilir; öncelikle gezdikleri yörenin hassasiyetlerini öğrenebileceklerdir ve bu şekilde seyahatleri süresince ortaya çıkabilecek olan sıkıntıların önüne geçebileceklerdir. Ayrıca, bakış açılarının değişmesi ve ufuklarının ve bilgi dağarcıklarının genişlemesine katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde Ar’ın (2015) çalışmasında turist

rehberlerinin yerel kültürler konusundaki aktarımlarının ardından turistlerin kültürel mirasın zenginliğini keşfettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Turist rehberlerinin ifadelerinden yerel kültürün aktarımının Kapadokya bölgesinde yeterli seviyede olmadığı anlaşılmaktadır. Bu yöndeki aktarımın gezdirdikleri grubun sahip olduğu ilgi ile alakalı olduğu görülmektedir. Örneğin; turist rehberleri Kapadokya bölgesindeki doğal oluşumlar ve oyma yapıların yapım aşaması konularında sorularla sıklıkla karşı karşıya kalmışlar ve bu konularda oldukça detaylı bilgiler edinmişlerdir ancak aynı talep yerel kültür konusunda gelmeyince araştırmalarının sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yerel kültür konusunda bilinçlenme açısından incelendiğinde ise; yerel yönetimlerin ve büyük tur operatörlerinin konuya yaklaşımlarının çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belediyeler kültür turizmi kapsamında bir “mass turizmi” gelişimine imkan sağlayacak hamleler yapmamalıdır çünkü bunun sonucunda Moragas’ın (2001, s. 101-108) da belirttiği gibi kültüre şüpheli bir ilgisi olan yığınları büyük otobüslerle destinasyonlara taşıyarak yerel halkın hayatına müdahale ederek, sadece tur operatörlerine, rehberlere, hediyelik eşya satıcılarına ve diğer bazı işletmelere katkı sağlamış olacaklardır. Hükümetler de yerel kültürün ortaya çıkıp var olmasını kolaylaştırmalı, yerel kültürün diğer özel ve kamusal girişimlerin rakibi gibi görülmesini engellemeli ve bu girişimlerinde başrol oyuncularının muhafaza eden, yaratan, aktiviteleri düzenleyen, geçmişi aktaran üreticiler ve tüccarlar olarak görülen vatandaşlar olacağını unutmamalıdır.

Çalışmada yerel kültür konusundaki yeterli bilinç seviyesine henüz ulaşamadığı sonucu çıkarılmaktadır. Ayrıca Kapadokya’nın turist rehberi ihtiyacını başka illerden gelen turist rehberleri ile karşıladığı görülmektedir. Söz konusu rehberlerin yerel kültürün içerisinde yaşayarak özümsemeleri gerekliliği çalışmanın sonuçlarından biri olmuştur. Ancak, bu süreci kolaylaştırmak adına başka illerden gelen turist rehberlerinin konu üzerinde iyi bir altyapıya sahip olması önemlidir. Bunun için bir ön eğitim gerekmektedir. Bu sonuç, Özünel’in (2011, s. 97) çalışmasında da benzer şekilde ifade edilmiştir. Türk imajı ve Türk kültürü, Turizm Lise ve Turizm Meslek Yüksek Okullarında folklorun turizmde nasıl kullanılabileceği konularında ortaöğretim veya yükseköğretim kurumlarında iyi bir eğitim verilmediğini belirtmiştir. Benzer şekilde Kutlu (2009, s.15) ülkenin kültürel zenginliğini anlatan “Halk Kültürü” adı altında bir dersin güncel bakış açılarını da içererek müfredatlara konulmasının başarılı bir uygulama olacağını belirtmektedir.

Aslan ve Çokal(2016), araştırmalarının en önemli önerisi olarak rehber yetiştiren üniversite ve kurumların kültür derslerine yer vermeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Kültürel etkileşim ve kültürel değerlerin turiste en iyi şekilde aktarılması için kültür konusunda donanımlı rehberlerin yetiştirilmesi gerekmektedir şeklinde benzer bir öneride bulunmaktadır.

Araştırmanın tek bir bölgede yapılmış olması en temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine Nevşehir’de ikamet eden 15 eylemli turist rehberleri dahil edilmiştir. Ancak araştırma sonuçlarının doğrulanması amacıyla yapılan görüşmelere Kapadokya kültürü konusuna aynı düzeyde ilgili olan 5 turist rehberi daha eklenmiştir ve bu şekilde çalışmanın sınırlılığı kısmen azaltılmaya çalışılmıştır.

Araştırmadaki diğer bir tartışma konusu da araştırmanın genellenebilirliğidir. Nitel araştırmalarda genellikle ufak örneklemelerin kullanıldığı ve bir genelleme çabasının olmadığı bilinmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 48-65). Nitel araştırmalar genellemeden ziyade incelenen olgunun ya da sosyal olayların anlaşılmasına katkı

sunmaktadırlar(Karataş, 2015, s. 70). Bu bağlamda çalışmada herhangi bir genelleme yapılmamıştır. Yapılan bu çalışmanın, farklı çalışmalara referans çalışma olabilmesi, çeşitli turizm paydaşlarına çeşitli fikirler sunması ve ilgili alanyazına katkı sağlayabilmesi ümit edilmiştir.

Öneriler

Turist Rehberleri Odalarına Yönelik Öneriler

Tüm rehber odalarının şehrin kültürünü iyi bilen kimselere rehberlere yönelik bir seminer verdirmesi çok başarılı bir adım olacaktır.

Her şehrin kültürünün detaylı bir şekilde Türkçe olarak anlatıldığı kitapların yerel kültür konusunda donanımlı kimselerin desteğiyle basılması ve e-kitap formatlarında dijital ortamlarda web sitelerinde sunulması gerekmektedir.

Turist Rehberlerine Yönelik Öneriler

Kapadokya bölgesi dışından gelen turist rehberlerinin kültürün korunarak yaşatıldığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi uygun olacaktır.

Turizm Bakanlığı ve Özel Sektöre Yönelik Öneriler

Rehberlerin ifadelerinin genelinden bir çeşit köy müzesi yapılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Her yapısı ve unsuruyla zaten var olan bir köyün düzenlenmesi ve köyde demircilik, bakırcılık, çömlekçilik, halıcılık, semercilik, yorgancılık ve yemenicilik işlerinin yürütülmesi, turistlerin bunların yapımını görmesi ve satın alma, köyde konaklama, yeme-içme imkanına sahip olması sağlanmalıdır. Dolayısıyla Kapadokya bölgesinde bu tür bina, tesis veya olanakların hayata geçirilmesi ya da gerekli etkinliklerin düzenlenmesi yerel kültürün korunması ve sürdürülmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Buna paralel olarak kültür aktarımı için **kültürel miras unsurlarının deneyimlenmesi sağlanmalıdır**. Ziyaretçiler artık gezdikleri yerlerin kültürlerini sadece gözlemlemekle kalmayıp, denemek de istemektedirler. Yerel danslar, el sanatları, müzik aletleri, yemekler vb. kültürel unsurlar turistlere tecrübe ettirilerek pazarlanabilirler.

Konu uzmanı olan müze eğitimcilerinin müze içerisinde tursit rehberi olmadan münferit gezen ziyaretçilere bilgi vermelerinin sağlanması konusu değerlendirilmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Yerel kültür unsurlarının sergilendiği müzelerde ziyaretçilere mini anketler uygulanarak yapılan araştırmalar konu üzerindeki birikimi oldukça zenginleştirecektir. Ayrıca, yapılacak çalışmalarda nitel yerine nicel araştırmalarda kullanılan anketler yapılarak genellemelere ulaşılabilir. Bu şekilde elde edilen bulgular söz konusu çalışmanın bulguları ile karşılaştırılabilir.

Konu üzerine yapılacak çalışmalarda farklı örneklemeler tercih edilebilir. Yerel kültür ve turizm ilişkisi kapsamında tecrübesi az olan rehberler, seyahat acentası sahipleri ve çalışanları ve otel işletmecileri örneklemelere dahil edilerek araştırmalar yapılabilir. Tüm bu paydaşların konuya bakış açılarında bir uyum olup olmadığının öğrenilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Ap, J., & Wong, K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22 (5), 551–563.
- Ar, H. (2015). *Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında turist rehberlerinin rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aslan, Cahit. (2013). *Sosyolojiye giriş, kavramlar ve kullanımları*. (2. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- Aslan, Z., & Çokal, Z. (2016). Profesyonel turist rehberinin kültürel değerlere katkısına ilişkin turist algılamaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 53-69.
- Bouchenaki, M. (2003). The Interdependency of the Tangible and Intangible Cultural Heritage. *Icomos 14th General Assembly and Scientific Symposium*. Web: <https://pdfs.semanticscholar.org/> adresinden 21 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Bras, K., & Dahles, H. (1999). Pathfinder, Gigolo, and friend: Diverging entrepreneurial strategies of tourist guides on two Indonesian Islands. *Tourism and Small Entrepreneurs: Development, National Policy and Entrepreneurial Culture - Indonesian Cases*. 128-145.
- Briggs, A. (2007). *Kültür*, (Çev. Sevim K.), Milli Folklor, 74, 99.
- Castriota, L. B. (2009). *Paisagem Cultural e Sustentabilidade*. Belo Horizonte: IEDS/UFMG.
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12, 5-29.
- Cunha, D. F. S. (2004). *Patrimônio cultural: Proteção legal e constitucional*. Rio de Janeiro :Letra Legal.
- Çakır, C. Ş. (2010). *Somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş: İletişim alanından örneklerle*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürçayır, S. (2011). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi üzerine eleştirel bir okuma. *Millî Folklor*, 23(92), 5-12.
- Harari, Y. V. (2015). *Hayvanlardan tanrılara: Sapiens insan türünün kısa bir tarihi*. İstanbul: Berdan Matbaacılık.
- Hernandez, H. (2002). *Francisca: El patrimonio cultural: La memoria recuperada*. Gijón: Ediciones Trea.
- Holloway, J. C. (1981). The guided tour: A sociological approach. *Annals of Tourism Research*, 8, 377-402.
- Howard, J., Thwaites, R., & Smith B. (2001). Investigating the roles of the indigenous tour guide. *The Journal of Tourism Studies*, 12(2), 33-38.

- Huang, S., Hsu, C., & Chan A. (2010). "Tour guide performance and tourist satisfaction: A study of the package tours in shanghai", *Journal Of Hospitality & Tourism Research* 34(3).
- Sarıkaya Hünerel, Z., & Er, Birnaz. (2012). Halk kültürünün tanıtılmasında el sanatlarının yeri ve önemi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1 (1),179 – 191.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*,1(1),62-80.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production. *Museum International*, 56,1-15.
- Kutlu, M. M. (2009). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: Halk kültürü dersi. *Millî Folklor*, 21(82). 14-18.
- Keesing, R. M. (1974). *Theories of culture. Institute of advanced studies*. Australia: Australian National University Canberra A.C.T.
- Leclerc, D., & Martin, J. N. (2004). Tour guide communication competence: French, German and American tourists' perceptions, *International Journal of Intercultural Relations*, 28(3-4), 181-200.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible cultural heritage: The living culture of peoples. *The European Journal of International Law*, 22(1), 101-120
- MacCannell, D. (1973). Staged authenticity: Arrangements of social space in tourist settings. *American Journal of Sociology*, 79, 589-603.
- McDonnell, I. (2001). The role of the tour guide in transferring cultural understanding. School of leisure, sport and tourism. *Working Paper Series*. 3, 2-14.
- McKean, P. (1976). Tourism, culture change and culture conservation. In David J. Banks (ed.) *Ethnic Identity in Modern Southeast Asia*. Mouton: The Hague. 237–47.
- Miles, B. M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Kaliforniya: Sage Publications.
- Molano, O. L. (2007). Identidad cultural un concepto que evoluciona. *Opera*, 7, 69-84.
- Moragas, C. R. (2001). Ciudad, cultura y turismo: Calidad y autenticidad. *PH Boletín*, 36, 100-109.
- Moscardo, G. M., & Pearce, P. L. (1989). Ethnic tourism: Understanding the tourist's perspective. Unpublished manuscript, Australia: James Cook University of North Queensland,
- Moscardo, G. M., & Pearce, P. L. (1999). Understanding ethnic tourists. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 416-434.
- Nettekoven, L. (1979) *Mechanisms of intercultural interaction. Tourism: Passport to development*. (DeKadt E. (ed.)), New York: Oxford University Press.
- Özünel, E. Ö. (2011). *Peri bacalarına sihirli değnek: Nevşehir turizminin kültürel animasyon ve uygulamalı halkbilimi bağlamında değerlendirilmesi*. 1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları: 2, 94-102.

- Pearce, P. L. (1982). *The social psychology of tourist behavior*. New York: Pergamon.
- Pond, K. L. (1993). *The professional guide: Dynamics of tour guiding*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Quiroga, I. (1990). Characteristics of package tours in europe. *Annals of Tourism Research*, 17(1), 185-207.
- Redner, H. (2004). *Conserving cultures*. Oxford: Rowman, Littlefield Publishers.
- Rızaoğlu, B. (2004). *Turizm pazarlaması*. (4. Basım). Detay Yayıncılık, Ankara.
- Schmidt, C. J. (1979). The guided tour: Insulated adventure. *Urban Life* 7(4), 441-46
- Shils, E. (2004). Gelenek. (Çev. H. Arslan). *Doğu Batı*, 25, 101-131.
- Silva, A. P., & Silva, P. S. (2016). O Registro do patrimonio cultural imaterial: As praticas do Iphan e do Iepha/MG. *Geographos*, 7(87), 2-13.
- Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi* (2020) Web: www.unesco.org.tr adresinden 05 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi* (2003). www.ich.unesco.org adresinden 11 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Telles, M. F. P. (2007). O Registro Como Forma De Proteção Do Patrimônio Cultural Imaterial. *Revista CPC*, 4, 40-71.
- Turist Rehberi* (2019). Web: www.tureb.org.tr adresinden 12 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.
- Usal, A., & Kuşluvan Z. (2002). *Davranış bilimleri, sosyal psikoloji* (4. Basım). İzmir: Barış Yayınları.
- Van den Berghe, P. (1980). Tourism as Ethnic Relations: A Case Study of Cusco. Peru. *Ethnic and Racial Studies*, 3(4), 375-392.
- Weiler, B., & Davis, D. (1993). An exploratory investigation into the roles of the nature-based tour leader. *Tourism Management*, 14(2), 91-98.
- Yafeng, W., & Zekun, Z. (2016). The details exploration of intangible cultural heritage from the perspective of cultural tourism industry: A case study of hohhot city in China. *Canadian Social Science*, 12(7), 30-36.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yim, D. (2004). Living human treasures and the protection of intangible culture heritage: Experiences and challenges. *ICOM News*, 4, 10-12.
- Yu, X., Weiler, B., & Ham, S. (2004). ‘‘Cultural mediation in guided tour experiences: a case study of Australian guides of chinese tour groups’’, *Department of Management Working Paper Series*. 44/04, (14.01.2015) <http://www.buseco.monash.edu.au/mgt/research/working-papers/2004/wp44-04.pdf>.
- Yuan, W. (2008). The conservation of intangible heritage. *16th General Assembly and International Scientific Symposium*, Canada. http://www.international.icomos.org/quebec2008/cd/toindex/77_pdf/77-TDHE-42.pdf adresinden 30 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.

Conveying of Local Cultures by Tourist Guides

Gencer SÜMBÜL

Kütahya Dumlupınar University, Emet Vocational School, Kütahya/Turkey

Sebahattin KARAMAN

Balikesir University, Faculty of Tourism, Balikesir/Turkey

Extensive Summary

Introduction

Tourism activity is a socioeconomic and sociocultural event resulting from the relocation of individuals for the purposes of leisure and holiday. In addition to the existing basic charms, the culture of Turkey is very valuable in terms of carrying the traces of many civilizations and this value needs to be realized and used effectively in tourism.

Cappadocia region has become one of Turkey's most important destinations with its enormous geological history, natural beauty, history and thermal waters. The success of the activities and accommodation facilities contributed to this. However, even with such an effective component, the desired number of days of accommodation could not be achieved. In order to achieve this goal, different ways are being explored by tourism stakeholders. As a value that will contribute to the solution of this problem, it is considered that local culture elements be used more actively in the tourism of Cappadocia.

The role of tourist guides on conveying cultural information is very important. In addition to introducing the historical and natural beauties of a country, they also provide a variety of information about their local culture. Besides, it is understood that they are important representatives of verbal transfer of local culture to foreign tourists thanks to their foreign language knowledge. In this context, tourist guides should be very aware of the local culture. Within the scope of the research, after the general presentation of the literature on the subject, the opinions of the tourist guides who dominated the culture of Cappadocia region on local culture, local culture and tourism relationship were compiled. It was assumed that all of the tourist guides participating in the study had mastered local cultural knowledge either because they were raised in Cappadocia or after coming to this region by living in the culture and doing various researches. Finally, it is considered that this study will guide the tourist guides who are a mediator of tourism in Cappadocia or other regions.

Theoretical Framework

Culture

At the end of the 18th century, the concept of culture began to be seen as a value produced by the cognitive capacity of humanity (Keesing, 1974, p.73). The culture for authorities who want to determine differences within cultures by evolution; It is expressed as a creative expression of a society through its symbols, music, literature, art and institutions, traditions and experiences of the society that shapes these phenomena. It is thought that the cultural heritage that passed from generation to generation originated from this creative expression. Based on this perspective, cultures; high culture, folk culture, peasant culture, mass culture and popular culture are classified in various ways such as (Briggs, 2007, p. 99).

Relationship between Tourist Guides and Local Culture

Harari (2015, p. 132) claims that the tourism sector does not actually sell accommodation facilities or the services of the transportation companies and it basically sells experience. One of these experiences, which expands the horizons of people when consumed, is the contact with the local culture (McDonnell, 2001, p.1). In their study, Ap & Wong (2001) stated that tourist guides are transforming visitors' visits into experiences with their communication skills as they have knowledge and perspective about the attractions and the culture of a destination. By the end of the tours, tourists learn about local culture and share what they have learned with others. Thus, a very effective promotion is realized. In this context, this multiplying effect contributes to the revival of an awareness towards local cultures (Ar, 2015, p. 53). In order to effectively perform the cultural bridge roles, tourist guides should know the culture of the destination they will guide, even if they are not the locals of the region (Donnell, 2001).

Method and Findings

Within the scope of the research, semi-structured interview was preferred among the interview methods. On the other hand, purposeful sampling method was adopted in the study. For choosing the tourist guides, criterias such as being actively working in the region for at least 5 years and having a command of the local culture of the region were considered.

The interviews were done with 15 tourist guides who are assumed to be knowledgeable about local cultures. Descriptive analysis technique was used to analyze the interviews. Three main categories were determined. The categories and their sub-categories are as follows;

The knowledge on local culture; the information sources of the the guides and local culture as a heritage

The gains; the gains of the tourist guides, the gains for destinations, the gains of the tourists

Sharing of the knowledge of local culture; the conveying of local culture and the awareness about the local culture.

It was seen that the majority of the tourist guides gained their information by living in the culture from everyone around them, such as parents, neighbors and relatives. All participants, without exception, see the sources of local cultures in the region as a legacy of civilizations that lived in Anatolia.

It is understood from the statements of the tourist guides that self-esteem is one of the positive effects of having local cultural knowledge on the guide. Although the guests they guide may have a high probability of being knowledgeable about Cappadocia on subjects such as geology and history, this possibility is very low in terms of local culture. Providing the local culture with this self-confidence increases the customer satisfaction of the guides. They are more preferred by agencies and recommended by the people they have guided. With this information, the guides can create relatively different routes in Cappadocia and increase the days or the time that their guests spend in the region.

It can be deducted from the statements of the tourist guides that the local culture should be one of the main attraction elements of the destination while it has been only making an additional contribution to the tourism of the region. There is not a consensus among the tourist guides whether the culture of Cappadocia is being conveyed enough to the tourists or not.

Conclusion and Recommendations

It is understood that the tourist guides should set to work by visiting the museums with their guests where the local culture is exhibited after they have mastered the subject of local culture by experiencing it and getting information from experienced tourist guides.

When examined in terms of awareness of local culture; It is concluded that the approach of local governments and big tour operators is very important. Municipalities should not make any moves that will allow the development of a “mass tourism” within the scope of cultural tourism. Because, as Moragas (2001, p. 101-108) points out, this will only contribute to tour operators, guides, souvenir sellers and some other businesses by intervening in the lives of the local people by carrying the masses to the destinations with big buses that have a suspicious interest in the culture.

In this study, it is also concluded that sufficient level of awareness about local culture has not been reached yet. It is also seen that Cappadocia meets the need of tourist guides with tourist guides from other cities. These guides should live in the villages which are not touristic for a while to absorb the local culture.

Recommendations

- It will be a very successful step for the chambers of tourist guides in each city to organize seminars given by the locals who are knowledgeable on the local cultures.
- Cultural heritage elements should be experienced to convey local culture. Visitors demand not only to observe the cultures of the places they visit but also to try them. Local dances, crafts, musical instruments, meals, and various cultural elements like these can be marketed by making the tourists experience them.
- Generalizations can be reached by conducting surveys used in quantitative research instead of qualitative in the studies to be conducted. The findings obtained in this way can be compared with the findings of this study.
- Different samples may be preferred in the studies on the subject. In the context of the relationship between local culture and tourism, guides with low experience, travel agency owners and employees, and hotel operators can be included in the sample and researches can be made. It will be useful to find out if there is a harmony in the perspectives of all these stakeholders.